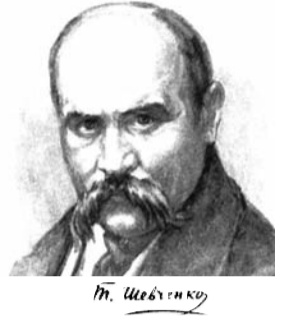

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXII-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 21-22/ листопад 2011 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

Чернівці: Пам'ятник Іванові Миколайчуку
Фото Яреми ОНИЩУКА

Іван КОВАЧ

НА КУПАЛА НА ІВАНА

На Купала на Івана сонце сходить,
без пісень, та і з піснями трави бродять,
бо й без вихвату вони мені народять
незорість-втаємниченість народу.

Як займеться сонце заходом, не сходом,
я укрию маком-зіллям твою вроду,

бо без тебе ані тіла, ані роду –
лиш недобор. Та ще й заморочі броду.

Хоч і буде серед ока буревійний,
хоч і звабить липень спразу вименами,
я пектиму на собі лиш круглолиций

(не у небі одгримілих чарів мрійних,
а ув шовку молодиними винами!)
хліб, що знає снажну-спражену пишенцю.

У номері:

- Крила білого птаха ▶ стор. 2
- Про день св. Нестора ▶ стор. 3
- Іде Рік лісу, Його Величності ▶ стор. 4
- День народження в світі ▶ стор. 5
- Гуцульська метеорологія ▶ стор. 6
- Художник Павел Ціфрак ▶ стор. 7
- Українці в Мараморощині ▶ стор. 8
- Симпозіум «Т. Шевченко» ▶ стор. 9
- Пісня: «Був вечір серпневий» ▶ стор. 10
- Про ціль життя ▶ стор. 11
- «Єдність в різноманітності» ▶ стор. 12
- «...Коли Бог відпочиває» ▶ стор. 13
- День української мови ▶ стор. 14
- Шаради Миколи Ляевича ▶ стор. 15
- Осінь ходила селом... ▶ стор. 16

Відгук на статтю «Іван Миколайчук – 70 літ» (ВС, н-р 17-18)

КРИЛА БІЛОГО ПТАХА

Написати цю статтю я рішився після того, як прочитав статтю пана Вікентія Ніколайчука «Іван Миколайчук - 70 літ» («Вільне слово» н-р 17-18/2011). Його стаття дуже цікава; головню тому, що відноситься не тільки до І. Миколайчука, але і до родини-мама Катерини, сестри Фрузини та до села Чорторея Кіцманського району Чернівецької області, де він народився і де тепер знаходиться хата-музей/меморіальний дім/.

До того, що вже написано, хочу і я ще дещо доповнити для того, щоб наші читачі були ще більш обізнані про життя, а головню про творчість цього звісного кіномитця, який став символом національного українського кіномистецтва.

Іван Миколайчук /15.06.1941 –3.08.1987/ звісний як кіноактор, кінорежисер і сценарист. За своє коротке життя – тільки 46 років – він зіграв різні ролі у 34 фільмах, був режисером двох фільмів і сценаристом дев'ятьох фільмів. Був кінозіркою у 60-70 роки мин. ст.. Найважливіші картини за його участі як актора це «Сон», де він зіграв роль Тараса Шевченка, «Тіні забутих предків» – роль бідняка Палійчука, «Розвідники» – роль капітана Курганова, «Білий птах з чорною ознакою», «Захар Беркут» та інші.

Був режисером фільмів «Вавілон ХХ», 1979, і «Така пізня, так тепла осінь», 1981, в якому був актором, але і сценаристом.

Завдяки своєму надзвичайному таланту він став легендою українського кіно. Він був заслуженим артистом України, лауреатом Державної премії України імені Т.Г. Шевченка /якою його нагородили посмертно/; його порівнюють, а то навіть ставлять поруч із Олександром Довженком. Івана Миколайчука називають «аристократом духу», деякі його фільми мали, мають і тепер великий успіх, багато з них були премійовані на різних міжнародних кінофестивалях. Кінокартина «Тіні забутих предків» обійшла весь світ. На 21 липня ц.р. румунський телеканал TVR 3 передав фільм «Тіні забутих предків», якого я бачив знову з

тим самим захопленням, як і перший раз, коли бачив його в кіно приблизно 45 років тому. Сподіваємося, що з тим самим захопленням бачили і інші глядачі, між котрими і ті, котрих я успів повідомити про цю передачу. Похвальна дія цього румунського телеканалу передавати цей фільм – випадково, чи ні - саме у той час, коли святкувалося 70-річчя І. Миколайчука. Сподіваємося, що ще будемо мати нагоду бачити й інші українські фільми на румунських телеканалах, адже культура, мистецтво зближує народи, допомагає їм себе ліпше пізнавати.

Любителі кіномистецтва України, а головню Буковини, гордяться своїм земляком, не забувають його і шанують його пам'ять. Таким чином 15 червня поточного року на Буковині урочисто відзначили 70-річчя його народження. З цієї нагоди у Чернівцях відкрили пам'ятник, якого поставили на Театральній площі, недалеко від пам'ятника Ольги Кобилянської. Це місце не було вибрано випадково. У 1961 році Іван Миколайчук закінчив театральну студію при Чернівецькому музично-драматичному театрі імені Ольги Кобилянської, а на алеях цієї площі, які ведуть до театру, що носить її ім'я, розміщені почесні ознаки-

зірки з іменами всіх видатних, звісних осіб, які колись, або за наших часів, жили, діяли, творили у Чернівцях, серед яких тепер почесне місце займає і Іван Миколайчук.

Оригінальна скульптура-пам'ятник, спільна робота кількох відомих українських скульпторів, має вигляд крил – «духовних крил Івана Миколайчука» – і на них зображені кіноплівки, які нагадують розгорнені пера крил і викарбувано назви важливіших творів, до сповнення яких був причетний І. Миколайчук. На них можна прочитати і такі назви: «Анничка», «Тіні забутих предків», «Захар Беркут», «Вавілон ХХ», «Лісова пісня, мавка», «Небилиці про Івана», «Білий птах з чорною ознакою» та інші; саме крила «білого птаха» і є символічними для цього пам'ятника, бо, за словами скульпторів, «образ крил – наскрізний в житті та творчості кіномитця: крила білого птаха з чорною ознакою - то крила білих лебедів, які оселилися на озері в рідному селі Івана Миколайчука - Чортореї на Кіцманщині».

І справді, вигляд скульптури нагадує дуже влучно розгорнуті крила лебедів, а сама позиція крил і каменя, на якому також викарбувано «ПАМ'ЯТІ ІВАНА МИКОЛАЙЧУКА», розміщеного перед ними нагадує, у стилізованій формі лебедя, який спустива голову, піднявши в той сам час крила вгору. А це нагадує - моя замітка – останній «спів лебедів»... Невже ж це відноситься до передчасного зупинення життя і творчості Івана Миколайчука?

Читаючи статтю Вікентія Ніколайчука я в деякій мірі завидував йому, що пощастило бути у Чортореї, пізнати сім'ю Миколайчука, відвідати хату-музей. Зато радію, що цього літа, будучи у Чернівцях, мав нагоду побачити і сфотографувати цю скульптуру-пам'ятник у скорім часі після її відкриття. У той сам час горджуся тим, що на моїй рідній Буковині - звідки походили мої предки, батьки /а я також народився у Чернівцях/ – були, є і напевно ще будуть такі вартісні, звісні, талановиті не тільки на Буковині, на Україні, але і у цілому світі, такі талановиті люди, як письменниця Ольга Кобилянська, оперний співак України Дмитро Гнатюк, кіномитець Іван Миколайчук та багато інших. Отож, справді, нам і слідуючим поколінням треба шанувати пам'ять таких знаменитих українців. А щоб це здійснити, то потрібно у першій мірі знати про життя, творчість і діяльність цих видатних синів нашого народу.

Ярема ОНИЩУК
Фото автора

Дмитро КОРЕНЮК

**ДОБРИЙ РАНОК,
УКРАЇНЦЮ**

*Добрий ранок, україно,
Пробудись не в тузі.
Приходи і побратайся
У нашім Союзі.*

*Бо молодців-українців
У СУР-і є сотні, –
Друг із другом обнімимся,
Не жиймо в самотні.*

*Не годиться тобі жити
В безнадійній журі.
Будьмо мудрі, будьмо мужні
І будьмо у СУР-і.*

*Пошануймо майно наше
Все, діточе й жінське,
Набуваймося й молімся
Тільки по-українськи.*

До 155-річчя з дня народження Івана ФРАНКА (1856-1916)

«...МИ ЛИШ КАМЕНЯРІ»

29 жовтня ц.р. в залі ім. Д. Поповіча українського відділення Клузького університету ім. Бабеша-Бояй з підтримкою Клузької філії СУР, її голови, унів. проф. д-ра Івана Арделяна відбувся симпозиум «Іван Франко». Організатори – викладач д-р Іван Гербіль та д-р Михаела Гербіль.

З доповідями виступили Симона-Лорена Тот, Нарциса Семенюк, Михаела Гербіль, Іван Гербіль.

Прочитали вірші поета українською та румунською мовами (в перекладі Іона Ковача) М. Боднарюк, С. Боднарюк, К.-В. Фіу, С.-Ю. Лавиця, Е.-Мошнегуцу, А.-М. Петрецька, І.-О. Полянчук, А.-М. Поп, К.-І. Поп та В.-М. Суля. Учасники подивилися

документальний фільм про життя і творчість І. Франка та прослухали пісні на слова поета.

Студенти Нарциса Семенюк та Олекса Бовт зіграли уривок з п'єси І. Франка «Украдене щастя». Захід скористався гарним успіхом.

* * *

*«Та слави людської зовсім ми не бажали,
Бо не герої ми і не богатирі.
Ні, ми невольники, хоч добровільно взяли
На себе пуга. Ми рабами волі стали:
На шляху поступу ми лиш каменярі».*

(Іван ФРАНКО, «Каменярі»)

Щоби наступні покоління прочитали

День української писемності і мови

У 1997 році Президент України Леонід Кучма видав Указ, в якому зазначалось: «Установити в Україні День української писемності та мови, який відзначати щорічно 9 листопада, в день вшанування пам'яті».

Дослідження джерел української писемності тривають й сьогодні, і хоч до кінця так і не з'ясоване походження слов'янської писемності, ніхто не ставить під сумнів той факт, що вона існувала ще задовго до Хрещення Русі. Також відомо, що в ті часи писемність на території сьогоденної України мала два варіанти письма: глаголицю і кирилицю. Глаголиця, яка вважається давнішою, мала незвичайний і надто важкий графічний характер. Серед учених не існує єдиної думки щодо її походження, оскільки досі не знайдемо її аналогів, а це дає підставу для тверджень, що глаголиця є творінням однієї людини або вузької групи людей і була створена за короткий період, не пройшовши «випробування» часом.

Зовсім інакше справи стоять з кирилицею, яка має природний, органічний характер і дуже давні аналоги, будучи свого роду творчою переробкою грецького письма, і якщо глянути на український алфавіт з графічної точки зору, то легко помічається його схожість із грецьким і візантійським.

Вважається, що письмова українська мова починається від преподобного Нестора Літописця.

«Хто читає книги, бесідує з Богом...»

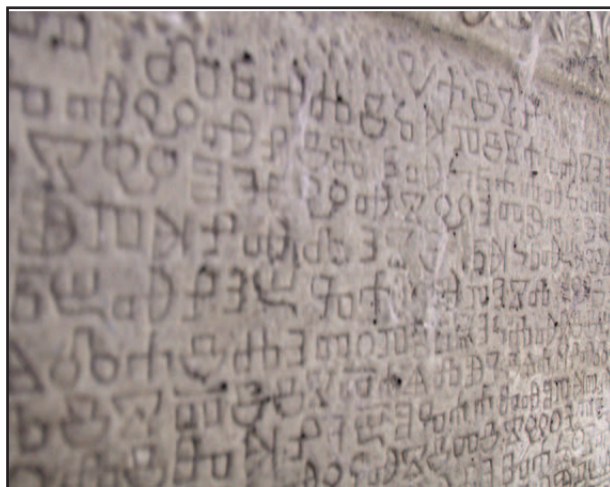
«Всяка подія, якщо не була б закріплена писанням, забулась би і втрапилась для знань. Так, якщо б Мойсей, навчений Богом, не залишив нам в своїх книгах відомостей про сам початок і перший устрій світу, а також про родоначальника нашого Адама, то все це час покрив би тьмою і привів до забуття». Такими словами починається стаття про преподобного Нестора Літописця Печерського в «Житті святих».

Роки життя Нестора Літописця припали на сам початок другого тисячоліття. Немає чітких даних з його біографії. Відомо, що він сімнадцятирічним юнаком прийшов у Києво-Печерський монастир на останньому році ігуменства Феодосія Печерського, наступник якого ігумен Стефан постриг Нестора у ченці і, згодом, висвятив у дякони. Помер ймовірно в 1114 році про що є відомості в рукописах святих: «Преподобний Нестор Літописець представився жовтня 27-го дня». Тож звідси можна припустити, що помер він у 58-річному віці, проживши в монастирі 41 рік.

Маючи за взірць і наставників двох святих Православ'я, преподобний Нестор став одним з найосвіченіших людей Київської Русі кінця XI – початку XII століття. Окрім Богослов'я, добре володів історичними знаннями, мав літературні здібності, прекрасно володів грецькою мовою і латиною.

Головним послугою святого Нестора в монастирі стала книжна справа. «Велика буває

користь від учення книжного, – писав він, – книги наказують і вчать нас шляху до розкаяння, бо від книжних слів набираємося мудрості й

Дощечка з текстом, написаним глаголицею

Преподобний Нестор Літописець. Гравюра

Фрагмент «Повісті минулих літ» (за Радзивілівським списком XV ст.)

стриманості... Той, хто читає книги, бесідує з Богом або святими мужами...».

Від початків

Першими творами Нестора Літописця були «Життєпис святих князів Бориса і Гліба», згодом «Життєпис преподобного Феодосія Печерського».

Але головною справою життя стало створення в 1112-1113 рр. «Повісті минулих літ». За зразком відомих вже тоді пізньоантичних хронік Літописець почав історію Русі від Створення світу, від Адама і Всесвітнього потопа. Він описав першонавчальну історію, де в простій і цікавій формі розповів не лише про початки Руської держави, про перших князів, про те, як виникли перші міста, як проходили війни і т.д., а й про улаштування духовного життя.

В першій половині XIX століття авторство Нестора щодо «Повісті минулих літ» не ставилось під сумнів. Але згодом, внаслідок глибоких досліджень в цьому напрямку, вчені дійшли висновку, що преподобний Нестор не був єдиним автором цього твору. Виглядає на те, що і його попередники збирали літописний матеріал. Та незаперечною заслугою Нестора є те, що він упорядкував і опрацював з літературної точки зору знаменитий історичний твір. На думку вчених «Повість», наскільки красномовна, настільки й правдива. Про древні часи вона говорить коротко, чутки і вісті піддає перевірці.

Велике і відповідальне звання історика

Надзвичайно широке (як на ті часи) коло джерел – попередні літописні зводи і оповіді, монастирські записи, візантійські хроніки Йоана Малали і Георгія Амартола, різноманітні історичні збірники, розповіді 90-річного старця Яна Вишатича, а також купців, воїнів, мандрівників, осмислені зі строгої церковної точки зору, розглянуті через призму Православ'я, дозволили преподобному Нестору написати історію Русі як складову частину світової історії, як історію спасіння роду людського.

Поряд з описом подій, охопивши чималий період часу, Нестор в знаменитому літописі викладає історію Церкви, опираючись на основні моменти її встановлення як перші згадки руського народу в церковних джерелах (в 866 р. при святому Фотії патріарсі Константинопольському); створення слов'янської грамоти святими рівноапостольними Кирилом і Мефодієм, хрещення святої рівноапостольної Ольги в Константинополі. Літопис зберіг для наступних поколінь розповідь про перший православний храм в Києві (945 р.), про «випробування вір» святим рівноапостольним князем Володимиром (986 р.) і Хрещення Русі (988 р.). І сьогоднішніми знаннями про перших митрополитів, про виникнення Печерської обителі та її засновників і сподвижників ми завдячуємо першому нашому історичному Нестору Літописцю. Йому випало жити у важкі часи, крім постійних княжих міжусобиць; Київську Русь терзали набіги половців, які руйнували міста і села, забирали християнський люд у рабство, палили храми та обителі. Нестору випало бути свідком розгрому Печерської обителі в 1096 році. Все це є описане в «Повісті минулих літ» з глибокою духовністю, історичною точністю і великим патріотизмом, що ставить її поряд із найзнаменитішими світовими історичними творами, а її творця, ченця Києво-Печерського монастиря, агіографа і літописця Нестора поряд з найвидатнішими істориками світу.

Ірина МОЙСЕЙ

Іде Рік лісу – захищаймо Його Величність!

ЛІСОВІ ТАЄМНИЦІ

(Поч. у н-р 11-12/2011 р.)

По-перше, де знайдемо його? Весною квітне перед появою листя. Жовтуваті квіти згуртовані на розгалуженому хвостіку. Має багато нектару, притягаючи працюючих бджілок, які приходять, щоб відновити спожиті запаси за довгу зиму. Після приходу квітів появляються окрилені фрукти, які розносить вітер. Можна легко пізнати по широких листях з глибокими зарубками на краях. Гілки мають горизонтальну позицію, ту ж саму, як і листя, на них падають перпендикулярно багатожадані промені сонця. Вертикальне гілля має листя розташоване перпендикулярно, позволяючи проходу світла до нижніх шарів листя.

Польовий клен схожий на звичайного клена. Миртовий (недорослий), має маленьке листя з п'ятьма лапастими; ті три листки, середні, бувають більшими. Ледве видніються бруньки й молоді листочки, бо появляються жовтуваті квіти, дрібні, згуртовані. Фрукти схожі на кленові. Це витривалий вид для степових умов, стоячи недорослим деревом з кривим гіллям. Його вигляд зраджує боротьбу з несприятливими умовами життя. З того ж роду, а різний за формою листя, є овальним цілим і має вигляд більш куща, й називається чорноклином (татарський клин). Тільки фрукти, які схожі з

наведеними вище його родичами, вказують на його спорідненість з ним. І якщо ви побачили б ті три види клену, гадаю, що ви змогли б їх відрізнити.

– А це дерево, яке не походить до тих, які ми зустріли дотепер, що за дерево, дідусю? – питає внук.

– Це **берест**. Рожеві китички з'являються набагато раніше, ніж листя. Фрукти протиговані крильцем, яке окружає бічно (боково), яке позволяє

розповсюдження за допомогою вітру. Має густе листя, зубчасте по краях, більш затемнене на верхній частині і білувате в нижній частині. Листя асиметричне, половина листя не рівне.

Рідше, в суміші, можемо зустріти і **ясен**. Ясен любить вологу. Має перисте

листя. Перед появою листя знаходяться рожеві квіти, зібрані в букет, на верхах молодих гілок є довгі хвостики, розгалужені. Вони прості, без привабливого покриву. Фрукти покриті в довгі листочки, вузькі, висять і роздають металічний звук, коли колихає їх вітер. Це не єдине насіння, якого ми можемо зустріти.

– Дідусю, дерева, квіти яких не кольорові, розкидаючи велику кількість

дівчинок! Ти зрозуміла, що структура рослини забезпечує її існування і продовження існування роду у даних умовах життя.

Рядом з деревами, які ви пізнали, ми знаходимо і кущі, які спішать розквітнути, поки холодок не покриває гілля вищих. Так упізнаємо **ліщину**, у якої ще з осені на гілках утворюються продовжені бруньки, протеговані дрібною лускою. Під нею стоять затерпілі мужські квіти. Перші сонячні промені, які не можуть стопити білий покрив снігу, спонукає продовження «mățisorilor» (мицьок) та великої кількості зернинок пилку. При найслабшому повію вітру навкруг рослини розкидається жовта хмарка. Вітер носить пилки до жіночих квітів, які схожі на китичку з рубіновими нитками, шовковими. До появи інших квітів «мицьки» розсипали ціле багатство пилку. Вони вже не мають значення, рослина відрікається від них, пусто їх не харчуючи. Жіночі та чоловічі квіти з тієї ж рослини не дозрівають разом. Вітер носить жовтий пилки і з інших кущів. Після запліднення рослин, які утворюють листя, осаджуються в горішок, фрукт рослини. На радість білкам. Горішки, які падають під сухе листя і ніхто їх не збере, стануть новими рослинами з гнучкими та кріпкими гілками.

Далі буде)

Віргілій РИЦЬКО

пилу, вони запліднюються за допомогою вітру. Приємний запах і присутність нектару означає приваблення комах, які летять з квітки на квітку? Носять пилки. Які чудові пристосування! – сказала внучка. Маю рацію, дідусю?

– Маєш велику рацію, дідова

ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ І ТАНЦЮ В ТУЛЬЧІ

(Закінчення. Поч. у н-р 17-18/2011 р.)

Потім виступили «Ронянські голоси», мішаний хор, який виконав під керівництвом проф. Джети Петрецької низку українських пісень та румунську пісню «Catu-i Maramuresu» з солістом Елеком Опрішаном. Вся хорова місія покращена танцями, виконаними ронянськими здібними молодими танцюристами.

У продовженні лугзькі танцюристи, які становлять хореографічний колектив «Шовкова трава», доказали свою майстерність, виконавши тематичні танці на високому рівні, хоча цей колектив лише недавно почав свою невтомну працю.

За ними слідував інший – банатський колектив, мішаний хор «Голос українців», який належить Карашсеверінському повіту. Він виступив з сьютою українських банатських пісень «Тече вода з-за города», слухачі маючи нагоду поспівати і потанцювати разом із іншими.

(Треба додати, що і «Ронянські голоси», і «Голос українців» супроводжували свою місію під час вечері, виконуючи в ресторані багато своїх пісенних перлин, що знаходяться у їх «торбина»).

Концерт продовжився виступом балківських танцюристів, які виконали низку хореографічних перлин і де хореографія була на дуже високому рівні, мов дивний

сон. І дійсно, ці маленькі артисти так спосібно і щиро виконували фігури, що до кінця їм не хотілося виходити зі сцени, ні глядачам не хотілося, щоб такі талановиті діти кінчали свій виступ.

На закінченні концерту виступили одеські дівчата, виконавши свій пісенний

репертуар на два і на три голоси на рівні професійному. Не лише їхня гармонія, не лише їхні голоси, але й їхнє ставлення до пісні, їхнє виконання створили приємне враження на глядачів.

Понад усе ще виступили львівські бандуристки, які не лише струнами бандур, але й своїми голосами зачарували глядачів, яким ніяк не хотілося повірити, що чарівний концерт кінчає свій виступ.

Знамениті пісні, знаменито виконані під акомпанемент бандур, отож, глядачі відчувалися у «райському світі».

Але, на превеликий жаль, концерт закінчився, і Д-тро Черненко, голова Тульчанської філії СУР, подякував усім за приємно проведений вечір.

Уявно концерт закінчився лише на другий день, коли всі артисти на озері мали нагоду поповнити свій пісенний репертуар.

Взагалі, подія, організована в Тульчі, була на високому рівні, за що треба сердечно подякувати керівництву філії, а особливо Дмитрові Черненку, за труд, за турботу, за недоспані ночі і за весь успіх заходу.

Іван ЛІБЕР

ПОХОДЖЕННЯ І СВЯТКУВАННЯ ДНЯ НАРОДЖЕННЯ В СВІТІ

Маючи в нашому часопису «ВС» таку гарну рубрику з поздоровленнями на День народження наших членів СУР, хочеться подати нашим ширим і відданим читачам та дописувачам про історію походження, давнину святкування Дня народження, найголовнішого дня в житті кожної людини, дня, коли кожний з нас очікує на подарунки, квіти, а чи хоча б на дзвінок від друзів з гарними побажаннями.

Тож подивімся, як все це почалося і де саме...

В стародавньому Єгипті, наприклад, дозволялося відзначати це свято лише фараону, або царю, а в деяких африканських племенах в цей день саджали пальму і відзначали день народження лише раз у 8-13 років.

Походження цього свята сягає давніх часів, коли на європейському континенті люди вірили в чорну магію і вважали, що в День народження душа людини дуже вразлива перед прокльонами і заклинаннями. Тому люди старалися в цей день

запобігти цим прокльонам тим, що проводили в колі друзів, рідних, які передавали їм добрі побажання, хвалили

іменинника, що ставало на перепоні прокльонам і чорній магії.

День народження – один з найпопулярніших і улюблених свят як в дітей, так і в дорослих у всьому світі, але в кожній країні, на кожному континенті він має свої традиції, ритуали.

Наприклад, в Африці проводиться церемонія ініціації, під час якої дитина проходить ряд строгих випробувань на витривалість, силу, витримку, після чого слідує екзаменаційна частина цієї церемонії з перевірки знання законів, вірувань, звичаїв і танців відповідного племені. Молодих африканців радувало, що така строга церемонія проводиться лише раз у 8-13 років.

І по сьогодні з Днем народження пов'язано з впливом на злі сили і привернення удачі іменинника. У Канаді на іменинника влаштовують засідку, після чого йому мажуть кінчик носа маслом або маргарином, щоб невдача і неприємності не пристали до нього, а просто, щоб зісковзнули з його носа! На цьому родичі і друзі не заспокоюються і легенько б'ють іменинника кулачком у груди за кожен прожитий рік, а потім наносять ще один удар для удачі.

(Закінчення на 12 стор.)

Підготувала
Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

Василь ЦАПОВЕЦЬ

На безлюдному острові (Оповідання)

Двері веранди тихо скрипнули. Не повернувши голови, Семен точно знав, хто увійшов: його молодший син. Тільки він так відчиняв, старався робити якнайменше шуму, знаючи, що батько раз на веранді не сидить без діла, в нього справи, на відміну він його старшого брата, чи сестрички, які, звичайно, стукали, коли він займався в таких ситуаціях. А роботи у нього було повно. Часто приносив з роботи цілі папки з документами, які не встигав закінчити. Він здебільш працював вечорами, а ранком, після сніданку, перевіряв уже свіжою головою. Коли цього не було, переглядав наспіх заголовки газет, тільки перечитував, бо в нього рідко коли вистачало на їх читання. Новини, які стосувалися його інституції, і те все, що пов'язане з фінансами, він знаходив на своєму робочому столі.

– Йди сюди! – звернувся він до сина. – Що робить наш іменинник?

Син підійшов до батька, який забрав його на коліна й ласкаво обняв. Пригорнувся до батька, а той поцілував його в лоб.

– Скільки тобі сповняється сьогодні? – спитав батько.

Малий повернув голову в сторону батькового обличчя і показав п'ять пальців.

– Ну, скажи твоє бажання: що тобі купити?

Син заперечливо похитав головою й додав:

– Мама пообіцяла, але не сказала що.

Сказала, сюрприз...

– Все-таки, ти не прийшов тільки для того, щоб я тебе поздоровив.

– У нас сьогодні в Макдоналді всі діти міста святкуватимуть день народження. На святі виступатиму і я... – І не доказав. Перевів подих і продовжив: – Хочу і тебе запросити,

але... – не посмів закінчити.

– Я ж тебе зрозумів! Хочеш, щоб і я був там? Так?

Синок кивнув головою на згоду.

– Гарзд! Чекайте і на мене! Я звільнюся навіть скоріше. Він ще раз поцілував малого, тепер прямо в губи і випровадив його за двері.

Після того, як двері зачинилися за іменинником, Семен зітхнув, обдумуючи пропозицію свого меншенького сина. Вони святкуватимуть і вдома: замовили торт, подарунки, навіть гості будуть. Але, мабуть, після того, як відбуде свою культурну програму синок...

Йому стало трохи незручно на душі, докоряв сам собі, що через оту роботу занедбав сім'ю. Тепер він згадав, що часто спізнився на святкові урочистості своєї сім'ї, подеколи ображав їх своєю відсутністю. Час уже подбати про дітей, ось вони виростають без батька, а це болісно впливає на їх характер, на їх душу. Уже пам'ятав, коли він укроїв трохи часу для того, щоб побути разом із дітьми у вихідні. Та й вихідних у нього було не так густо.

Дорога на роботу, звичайно, розслабляла його, минала напруженість, і він міг легко зосередитися. А тепер, як на зло, великий перевіз, нерозторопність деяких водіїв псували йому нерви. Він не любив, коли на нього гуділи, звертали увагу на щось. Вони весь час знаходили причини, ляялись майже нецензурною мовою. Так і тепер. Доки добрався до своєї установи, його обличчя змгло від поту. Оскільки сьогодні у нього буде день коротший, вирішив не паркувати машину на своє встановлене місце, де була й охорона, та щоб не заблокувати своїх колег,

вирішив поставити свій Мерседес на місце, призначене для клієнтів.

Забрав свій кейс із машини і, побрязкуючи ключами, направився до входу. Не доходячи до головних входних дверей, його вухо відчуло незвичний шум, притишені скриті голоси. Те, що привернуло його увагу, не звичайний шум, а брязкіт зачинених дверей, вовтуження й брудну лайку, заставило його зупинитися і оглянутись. Спочатку нікого не запримітив, але згодом побачив, що біля новенького Бентлі поралося кілька молодиків. Добре одягнуті в однакових спортивних куртках, в чорних джинсах зі спортивним алюром, наче купували в однім же магазині, мучились над замком автомобіля.

Семен не зразу зрозумів, в чому справа. А коли прояснилось, його знову почала набирати злість, яка накопичилась в дорозі, а згодом полишила: «Та це ж злодії. Вони замок ламають! Господи, та ще й серед білого дня! Нікого не остерігаються і не бояться!» – стукнуло йому в голову. Обернувся до входу установи, де звичайно стояв вахтер, але, як на зло, нікого не побачив. Подивився в сторону шеренги автомобілів – і там нікого.

Незчувся, як ноги понесли прямо на злодіїв. Вони завзято працювали, старалися залізкою відважити дверці автомобіля.

– Гей! Ви! – навмисне голосно звернувся, може, хтось почує зі сторони.

– Чого тобі, старче! – скаламбурих один із них.

Семен не зрозумів, або вдав, що не зрозумів відповіді, бо підійшов ближче:

– Що ви тут робите?

– А ти роботодавець чи із фінансів? – перепитав світлоголовий молодик з короткою стрижкою.

Він чекав відповіді, а також надіявся, що вони побачать постороннього і відійдуть. Але ті не були з боязливих.

(Далі буде)

ДЖЕРЕЛА ГУЦУЛЬСЬКОЇ МЕТЕОРОЛОГІЇ

Мені вже 65 років. З молодих літ я не міг пояснити собі, як акуратно старші гуцули передбачали погоду без ніяких апаратів. Протягом років я слідкував за цим явищем, і сьогодні я визнаю, що колись помилявся, та дійшов до висновку, що невід'ємним елементом системи народних знань є народна ж метеорологія, яка являє собою сукупність прикмет, пов'язаних із прогнозуванням погоди. Спостереження і висновки гуцулів-землеробів базувалися на співставленні різних природних явищ і встановленні між ними зв'язків. Все це пізніше проходило тривалу перевірку в практичній діяльності, і, у випадку успішного результату, залучалося до практичного життєвого досвіду наших предків.

Щодо гуцульської метеорології, я звернувся до розсудливих осіб: сестер Настасії Мехно, 89 років (справа на фотографії) і Вікторії Ямницької, 85 років.

За джерелом одержання інформації народні прикмети можна поділити на декілька типів. Найпоширенішими серед них є прикмети, що пов'язані із спостереженням за астрономічними сигналами.

Наведемо деякі прикмети: коли місяць в колі великому, то незабаром буде дощ; червоний місяць уповні віщує зміну погоди; якщо сонце заходить за хмаровий вал, то скоро буде дощ; якщо сонце заходить в червоному сьайві, то буде дощ; маленьке коло навколо місяця – відсутність дощу.

Наступна група прикмет пов'язана зі спостереженнями за атмосферними явищами. Ось деякі з них: якщо зранку перисті

хмари, то до вечора обов'язково буде дощ; якщо влітку вранці на траві нема роси, то цього ж дня буде дощ; якщо перший грім після зими з півдня, то буде гарне, сухе літо; із заходу – дощове літо; з півночі – холодне; а із сходу – сухе.

В народній метеорології є багато прикмет, підґрунтям для яких слугували спостереження за поведінкою птахів, тварин, а також і комах. Переважна більшість цих спостережень пов'язана із свійськими тваринами, оскільки саме у

сигналами для метеорологічних спостережень: якщо мурахи у великій кількості зосереджуються на деревах, то скоро буде дощ; ластівки низько літають над водою – буде дощ; якщо горобці купаються у поросі або калюжі – на дощ; крутяться ворони, ластівки збираються зграями – теж на дощ; жаби квачуть з річки – на дощ; бджоли із вулика вилітають – на добру погоду, збираються у вулик – на дощ. Більшість таких прогнозів дуже достовірні. Ці дані не заперечує ні сучасна наука, оскільки тварини дуже чутливі до змін погоди.

Прикмети побутували в усному спілкуванні, передавалися від покоління до покоління і, таким чином, перевірялися, доповнювалися. Однак, не слід думати, що з проникненням науки у всі сфери людського життя народні прикмети втратили свою популярність у народі. Звичайно, це не так. Підтвердженням цього є той факт, що і сьогодні творяться нові прикмети, на яких відчувається подих сучасності. Наведемо декілька таких модерних прикмет: кактус плаче на дощ; як має бути дощ, то і вікна плачуть влітку.

Механізм їх виникнення аналогічний прикметам давнішого походження.

Дуже популярними у народі є прикмети щодо християнських свят. Ці прикмети відбивають взаємозв'язки між змінами погоди у різні пори року. Їхнє розмаїття пояснюється тією обставиною, що свята займали важливе місце в духовному житті народу. Гуцули ніколи у святкові дні не працювали і не працюють, мали і мають чудову нагоду слідкувати за погодніми змінами. Ось деякі з цих спостережень: якщо на Стрітіння віл нап'ється води із свого сліду, то на Юрія напасеться трави (по старому стилю – 6 травня); на Євдоху іде сніг – то вона витрясає кожухи, і вже буде тепло, якщо ні, – буде ще холодно; на Дмитря, якщо гарна погода, то буде рання і тепла весна; якщо на Михайла іде сніг, то буде сніжна холодна зима.

Особливістю народної гуцульської метеорології є те, що погодні явища образно пояснювалися дією надприродних істот. Так, грім і блискавка – це святий Ілля на своєму вогненному возі їздить по небу, гуркоче ним і метає стріли – блискавки – у чортів.

Народна метеорологія моїх рідних гуцулів свідчить про зацікавленість цього етносу погодніми явищами. На жаль, доводиться констатувати, що з природним відходом старшого покоління багато знань, спостережень із скарбниці народної мудрості безповоротно втрачаються. Тому наше завдання полягає у збереженні цих перлин, оскільки в них – історія нашого етносу, еволюція його духовності.

Юрій ЧИГА

спілкуванні з ними проходила більша частина життя селян. Так, кури скубаються на дощ; якщо качки або гуси стоять на одній нозі, то буде холодно; коти качаються надворі – буде вітер; кіт вмивається вполудні, буде тепло, а як на опівніч, то буде холодно; свиня як ладу дре, то буде дощ, або коли свині носять соломку у зубах, то прийде зла погода.

Мешканці дикої природи теж були

Анна БЕРЕГІЙ

БАНАТСЬКИМ ТАЛАНТАМ-ТРУДОЛЮБАМ

«Зеленій ліщині»

Колише всіх сміло

В чотири голоси

«Зелена ліщина» –

Свої ж мужчини і жінки.

«Шовковій траві»

Завжди молода, гарна й весела,

На запрошення відповідає,

Всіх українців розвеселяє, –

Це саме «Шовкова трава».

«Червоній калині»

Романтизм у їх піснях,

Любов і кохання в серцях, –

Всі з української родини

Слухають спів «Червоної калини».

«Барвінку»

Цвітуть на сцені гуцулки,

Вишивані сорочки,

І у мами, і в доньки, –

В Корнуцельському «Барвінку».

Іванові Ліберу

Не забуваймо українську пісню,

Яка звучить і в місті, і в селі.

Композитору, що її обробляє,

Кланяймося аж до землі.

Петрові та Іванові Кімпанам

У Копашельському музеї

Стародавні речі мож' знайти.

Не легко було їх зібрати, –

Правду можуть нам сказати

Тільки історики Кімпани.

Іванові Продану

Одні мовчать, одні сплять:

Хто, що добре знає.

Тільки примар з Корнуцелу

Не спить, не відпочиває, –

Він за все відповідає, і часу немає.

ПЕРШИЙ ВЕРХНЬОРІВНЯНСЬКИЙ ХУДОЖНИК: ПАВЕЛ-МИХАЙЛО ЦІФРАК

Зсамого початку хочу уточнити, що згаданий вище односельчанин є першим ровенським художником, котрий народився в нашому селі Верхня Рівна 28 лютого 1979 р., закінчивши лише восьмирічну школу, не маючи з певних сімейних причин можливості продовжувати навчання, щоб отримати й вищу освіту.

Я зустрічався з ним багато разів, і так мав можливість зрозуміти (від нього), що він ще з дитинства відчував внутрішній поклик, і дуже мріяв стати художником.

Павел-Михайло Ціфрак описав мені себе так: «Скоро після того, як наша держава мала можливість вступити в Європейський Союз, як і інші односельчани, я вибрав одну з європейських держав, щоб туди поїхати і там зародляти краще на хліб насущний. І так подумав поїхати в Грецію робити, і там Бога молити, тим більше, що Греція держава, де населення переважно православного віросповідання, і там є багато церков і монастирів, котрі маю бажання побачити, відвідати їх.

Красота чудових церков та монастирів дуже вплинула на мене і дала мені натхнення, щоб взятися і децю намалювати. Спочатку, не маючи відповідних красок, я малював картини з чудової природи Греції, або уявляв, як виглядають ронянські краї, природа, і над цими чудовими красвидами, справжнім мистецтвом, зупинився і в останній період. Я радію, що Господь Бог обдарував мене гарним талантом, котрого не хочу закопати, а умножити і, як глибше напаруюся фінансово, постараюся придбати собі відповідні матеріали і все, що потрібно для того, щоб мати можливість відтворити зображення Ісуса Христа, Пресвятої Диви Марії та різних святих.

Тепер вже, як розпочав свою художню діяльність, маю велике бажання повер-

нутися додому, щоб тут продовжував роботу, тут, де я народився, де провів своє дитинство та літа мої молоді...

Так і пояснюється, що цього літа, 14 серпня, після закінчення першого міжнародного Фестивалю духовної пісні і молитви всі запрошені на цей фестиваль мали можливість відвідати мою першу художню виставку, поставлену у відповідній кімнаті сільської ради нашого села. Хоча й не мав можливості здобути вищу освіту, я задоволений тим, що мій талант розвинувся в Греції, де мав можливість

побачити чудову народну творчість мистецтва. За короткий час мрію повернутися в моє рідне село і думаю стати на користь моїм односельчанам, та й всім тим, які мають любов до художньої творчості»...

Так розповів мені про себе молодий художник Михайло-Павел Ціфрак.

Після цієї розмови з молодим художником прийшло мені на думку життя і діяльність художника Івана Степановича Марчука з України, з Тернопільської області.

Він також у молоді літа емігрував в Австралію, потім у Канаду і в Сполучені Штати Америки, де виконував свою художню роботу. Маючи любов до милої

України, він повернувся до рідного краю і став на величезну користь своєму народові.

Вже в сьогоднішні часи не одна церква в Україні носить підпис про те, що вона була розписана видатним художником.

Думаю, що такого наміряв колись і Т.Г. Шевченко, тому що з такою думкою він і вступив до Академії мистецтв. На жаль, згодом йому не було дозволено ні писати, ні малювати...

Згаданий вище великий український художник І.С. Марчук заслужив високої поваги і честі від свого народу. Так і пояснюється, що в 1997 році він був нагороджений Національною премією ім. Т.Г. Шевченка. Його оцінюють і шанують всі люди, хоча й перевищив 70 років свого життя.

Якщо і нашому молодому художникові Павлові М. Ціфракові пощастить повернутися до рідного краю, в село Верхня Рівна, і продовжити свою художню діяльність на високому рівні тоді і він матиме можливість стати членом Спільки румунських художників і стати на користь українському населенню та всім любителям художнього мистецтва своєї держави.

Тоді для нас усіх ровенців радість буде велика, адже з нашого села вийшли священники, професори, інженери, лікарі, спеціалісти в різних галузях промисловості, і не лише, і до цього всього, до всіх культурних людей, буде включений також і Павел-Михайло Ціфрак як перший ронянський художник.

Якщо колись видатна українська поетеса Леся Українка в одному з своїх віршів сказала «Contra spem spero» («Без надії сподіваюсь...»), ми, ровенці, переконано надіємося, що незабаром наш молодий художник повернеться до свого рідного краю і стане на користь всім людям!

Юрій АЛБІЧУК,
святий

В рамках Союзу українців Румунії діють ще такі комісії:

а) Комісія з питань освіти і науки:

- Роман Петрашук – голова
- Ельвіра Кодря – член
- Лучія Міжок – член
- Іван Кімпан – член
- Іван Гербіль – член

б) Комісія з питань культури і української культурної спадщини з підкомісіями:

- Іван Робчук – голова
- **3 питань періодики і книгодрукування:**
  - Іван Арделян – голова
  - Іван Ковач – член
  - Микола Корнищан – член
- **3 питань мас-медіа та культурно-артистичної діяльності:**
  - Ярослава Колотило – голова
  - Іван Лібер – член
  - Іван Кідещук – член

в) Комісія з питань європейських справ, міжнародних зв'язків, зв'язків з Україною та українською діаспорою:

- Мирослав-Микола Петрецький – голова
- Іван Боднар – член
- Дмитро Черненку – член
- Віктор Семчук – член
- Юрій Глеба – член
- Михайло Мачока – член
- Віктор Григорчук – член

д) Комісія з соціальних, родинних і жіночих питань:

- Люба Горват – голова
- Тереза Шендрю – член
- Михаєла Бумбук – член
- Делія Мартиняк – член

До складу цієї комісії входить і голова Жіночої організації СУР, який буде обраний на відповідній конференції.

е) Комісія з питань молоді і спорту – голова комісії буде обраний на конференції.

СТАЛИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО ЕТНІЧНОГО НАСЕЛЕННЯ МАРАМОРОЩИНИ У КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ

Мараморощина - це історико-географічна область, розташована на пограниччі двох держав - України та Румунії. Мараморощина є одним із репрезентативних районів поширення українців у Румунії, де проживає 52,1% від загальної кількості українців (61 тис. за даними перепису населення на 2002 р.).

На даний час вона займає північно-західну частину Східних Румунських Карпат, так звану Марамороську котловину, простягається вздовж верхньої частини басейну річки Тиси, маючи вигляд природної фортеці.

Транскордонне розташування Мараморощини має важливе значення для розвитку економіки, зокрема, поліпшення транспортної та прикордонної інфраструктури. Воно сприяє міжрегіональним транскордонним економічним, соціальним та національно-культурним румунсько-українським взаємозв'язкам у рамках співпраці у Карпатському Єврорегіоні.

На півночі українські населені пункти повіту Марамуреш Румунії межують із Закарпатською областю України. Найбільша їх частина (75% площі) розташована у гірських та горбистих районах Марамороських Карпат, а решта 25% - у долинах та річкових заплавах. Проте ізольованість і важкодоступність цієї території дала змогу зберегти її етнографічну специфіку.

Заселення Мараморощини та всього Закарпаття тісно пов'язане з багатьма факторами, серед яких виділяються природно-ресурсні, соціально-економічні, стратегічні та ін.

Мараморощина багата на земельні та лісові ресурси, поклади солей, руди кольорових металів, мінеральні води та інші ресурси, які приваблювали перших поселенців. Заселення цього краю відбулося дещо пізніше, порівняно з територією Закарпаття. Тому спочатку освоювалися більш придатні для землеробства землі, а пізніше, поступово, заселялися гірські частини Марамороських Карпат. Цей процес відзначився міграціями слов'ян у V-X ст., а з часом тут оселилися українці з інших регіонів колонізаційними хвилями.

Історичні джерела свідчать, що у VII ст. слов'яни вирушили на захід, перейшли Західні Карпати й розселилися на всій Панонії, аж до Адріатичного моря, створивши слов'янські князівства.

Історики вважають, що першими слов'янами на Закарпатті були племена білих хорватів, які побутували тут ще з VII ст. Про них згадується двічі в «Повісті минулих літ» у 907 р. як учасників Олега на Візатію та в 993 р. як про похід на них Володимира В [1].

При заселенні території Мараморощини значну роль відігравали і соціальні чинники. Через часті татарські набіги на українське населення Галичини та Буковини останнє змушене було шукати притулку у важкодоступних для ворогів Марамороських

горах. Значна кількість населення емігрувала з Галичини до Мараморощини, починаючи з XIII-XIV ст., через значні економічні негаразди, примусові панські роботи та інші соціальні проблеми. Кількісно найбільше українців емігрувало у Закарпаття та Мараморощину за князювання Федора Коріятовича в 1360 р., разом з ним переїхавши 40 тис. українців, які оселилися в Марамороському та Веретському комітатах в існуючих українських поселеннях [2].

Слід зазначити, що всі українські сільські населені пункти повіту Марамуреш (Румунія) датують ще з другої половини XIV ст., та початку XV ст. Серед науковців побутує думка, що українські села долини річки Рускова, Верхньої Рівни, Великого Бичкова та інші датують ще з другої половини XIV ст., але ці населені пункти сформувалися раніше, в XIII ст. Це зазвездчує й те, що не відповідає період документальної атестації українських сіл з

періодом переселення українців під проводом князя Федора Коріятовича. Українські села Мараморощини були засновані значно раніше. Припускаємо, що на той час українське населення не було представлене дворянами і, відповідно, жодної грамоти не наділено угорськими королями. Значно пізніше, на початку XV ст., румунські дворяни отримали від угорських королів грамоти та володіння на українські села цього краю.

Відносно питання корінного українського населення Мараморощини ми зауважимо наступні особливі аспекти:

-по-перше, українські села долини річки Рускови носять прекрасну історичну назву «Русь», що у минулому вказувало на територію давньоруської держави – Київської Русі, місцевість проживання руського народу (нам не треба відрікатися слова русь, - тому що на початку XII ст. побутувала відома держава «Київська Русь» та руський народ; лише на початку XVIII ст. цар Петро I запозичив слово «Русь» і назвав Московію Росією, таким чином була запозичена історія та ідентичність українського народу). Ще на початку XX ст. українські села долини річки Рускови носили прекрасну історичну назву: Рускова, Русь Кривий (Репедя), Руська Поляна (Поєніле де суб Мунте);

-по-друге, серед українського населення долини річки Рускови збереглися надзвичайні давньо-руські зимові обряди, які зазнали певну адаптацію до християнських різдвяних обрядів;

-по-третє, у наведених вище українських селах краю побутує давньо-українська топоніміка, що потребує ретельної класифікації та дослідження;

-по-четверте, як стверджує відомий український філолог Іван Панькевич у своїх працях «Говори українських сіл Мараморощини в Румунії» та «Говір сіл ріки Руської Мараморощини в Румунії», в українських селах долини річки Рускови збереглися найдревніші говори Підкарпатської Русі.

Всі ці наукові твердження засвідчують автохтонність українського населення Мараморощини, яке розвивалося поруч з румунським населенням, а пізніше з угорським.

Географічне положення Мараморощини як природної фортеці на стику Галичини, Трансильванії та Угорщини мало своє стратегічне та військово-значення упродовж великого історичного періоду. На той час Мараморощина становила безпечну для проживання та ведення господарства територію, чим і приваблювала поселенців.

Отже, 10 вересня 1919 р., згідно з договором між Румунією та Чехословаччиною, ця історико-географічна область була розділена по річці Тисі. Її північна частина відійшла до складу тодішньої Чехословаччини (сьогодні в Україні), а південна - до Румунії. Це розмежування не враховувало етнічної цілісності Мараморощини. До складу Румунської Мараморощини увійшло 14 українських поселень, де проживає 34 тис. українців. До складу Закарпаття увійшло 7 румунських поселень. Згідно з останнім переписом, населення, у Закарпатській області проживали 29458 румунів. Румуни проживають компактно у таких поселеннях: Нижня Апша, Середнє Водяне, Солотвино, Біла Церква, Глибокий Потік, Топчино, Плауц. Якщо розглядати Мараморощину як цілісну історико-географічну область, то вона має досить значну площу - 10,3 тис. км², з яких 5,9 тис. км² розташовані на території України (Рахівський, Тячівський, Хустський, Міжгірський адміністративні райони) і 4,4 тис. км² - на території повіту Марамуреш.

Л і т е р а т у р а :

1. Закарпаття в Енциклопедії українознавства // Наукове товариство ім. Шевченка - Ужгород: Гражда, - 2003. - 212 с.

2. Куреляк Василь// Українці румунської Мараморощини// Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка. - 2001. 184 с.

(Далі буде)

Василь КУРЕЛЯК,
доктор географії

СИМПОЗИУМ «ТАРАС ШЕВЧЕНКО»: 150 РОКІВ ВІД СМЕРТІ ПОЕТА

(Закінчення. Поч. в попередньому номері)

Професор лінгвіст Іван Робчук, хоч він і приготував доповідь «Тарас Шевченко основоположник української літератури та її реформатор» представив в недовженні теми Івана Ребошанки своєрідний синтез «Шевченко в Румунії», в якому прослідив спочатку й подосі (від Константина Добруджану-Геря (1886) – до Й. Козмея (2009) переклади творчості українського генія, відзначив, що зараз румунська шевченкологія займає почесне місце в Європі та в світі. Він теж визначив переклад Степана Ткачука «Viata de artist» (2004) та дисертацію Йона Козмея.

Визначились своїми доповідями першого дня ще: Ярослава Колотило, радник Міністерства культури, Михайло Трайста, поет, прозаїк і драматург та Йон Козмей, поет і перекладач Шевченка.

Ярослава Колотило повела учасників симпозиуму по м. узях Т. Шевченка в Україні та всьому світі адже їх знаходиться цілими сотнями, а експонатів – десятками тисяч.

Синтиментальну доповідь прослухали учасники від Михайла Трайсти: «Жінки у житті великого кобзаря», який не тільки пригадав про коханих Шевченка, підкреслив його трагічну долю, – долю всіх геніїв.

Талановитий перекладач Т. Шевченка Йон Козмей представив уривок із своєї дисертації «Тарас Шевченко – національний поет України та його сприйняття в Румунії (2007)», а саме: «Т. Шевченко – один із найбільших слов'янських романтиків» та переконав присутніх на конференції, що його переклади нараз відкривають румунським читачам власну і колективну біль українського кобзаря в пошуках правди, волі і братолюбія.

На другий день учасники симпозиуму «Тарас Шевченко» Вергілій Ріцько, Анна-Аліна Грижак, Іван Кідещук та Сільвія Забарченко (модератор проф. В. Антофійчук) в атмосфері розквіту

румунської Шевченкології, як визначили модератори Іван Робчук та В. Антофійчук, збагатили виступи про Шевченка та українців Румунії.

Так, Іван Кідещук «Простосердність та комплексність сонячного твору «Садок вишневий коло хати» Тараса Шевченка (незгасне відлуння міжнародного шедевра), може, й переконав, що шедевр Т. Шевченка, у двох читаннях, за текстом та інтертекстом, є незгасним у світовій

які влили в їхні вірші-пісні свою душу і серце навіки.

Анна-Аліна Грижак представила українську літературу Румунії доповіддю «Внески марамороських письменників Михайла Небиляка та Павла Романюка у розвиток української літератури Румунії, в якій підкреслила що М. Небиляк писав українську поезію тонкою та почуттєвою, хоч фізично письменника вже здавна немає.

Творчість Павла Романюка, заоханого в модернізм, філософію та з поетичної точки зору представляє вершини його поетичних доробків і нашої поетики в гарному звучанні мовою Шевченка.

Про рід український Румунії виступив письменник та фольклорист Вергілій Ріцько із доповіддю «Дунавецька Січ», – уривком із його книги «Українці Добруджі», що знаходиться зараз у підготовці до друку. Автор підкреслив, що велич задунайських козаків, як свідчив найстарший з-між них, 120-літній Аркадій Коломієць, ніколи і ніхто не скорентить, бо вони зросли у своїх добруджанських потомках, у їхнім фольклорі.

На закінчення письменниця Сільвія Забарченко своїм есе «Невмирущий Шевченко» зворушила деяких слухачів до плачу, переконавши, що велич Шевченка та його доля-недоля вічно зворушливі.

Як звичайно, після всіх доповідей слідували дебати про невичерпність Тараса Шевченка, а в кінці проф. В. Антофійчук підкреслив, що геній України невмирущий і все-все, що є українське, стосується його постаті.

Міжнародна конференція з славістики закінчилася виставками українських та польських книг та презентацією дослідницьких видань, і все це доводить, що слов'янські студії в європейському контексті на високому рівні.

викладач ІВАН КІДЕЩУК,
учасник

літературі своєю «майстерністю без майстерності» (Лев Толстой), тобто щиросердністю та комплексністю, як і «Сонні пташенята» М. Емінеску або «Лорелай» Гейнріха Гейне, романтиків,

ВІТАЄМО ВАС З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ, З НАЙГОЛОВНІШИМ ДНЕМ В ЖИТТІ КОЖНОЇ ЛЮДИНИ!

1. **Валерію ШОВКАЛЮК** (5 листопада 1940 р.) – випускницю українського відділення Бухарестського університету, викладача української та румунської мов. дружину поета Павла Шовкалюка, матір двох синів, відданого викладача.

2. **Богдана МОЙСЕЯ** (6 листопада 1972 р.) – випускника Дрогобицького Університету ім. І. Франка, факультету з менеджменту, маркетингу та економічних наук в Україні. Після закінчення факультету повернувся до Бухаресту, працює комерційним директором. Народився Богдан Мойсей в задунайському українському селі Кришан в українській сім'ї.

3. **Марту БОТУ** (7 листопада 1943 р.) – відому українську письменницю для дітей, автора збірок «Сонячний промінець» та «Глиняна мисочка», випускницю Сігетського українського ліцею, вчительку, яка виховала в українському дусі, в дусі любові до свого, крім своїх дочок, добрих лікарів, онуків, цілі генерації учнів Верхньорівнянської школи, Мараморощина.

4. **Марію ЧУБІКУ** (25 листопада 1946 р.) – випускницю Сігетської української педагогічної школи, шановану письменницю для дітей, автора книжок «На крилах дитинства», «Дитинства очі волошкові» та збірника пісень «Ой у Лузі в лузі».

Народилась пані Чубіка в українському

селі Луг над Тисою, Мараморощина, пропрацювала ціле викладацьке життя в с. Вишавська Долина. Після виходу на пенсію разом із сім'єю перейшла жити в рідне село.

Цього року, разом зі сповненням такої гарної дати – 65 років, – від щирої душі бажаємо подальших літературних успіхів, здоров'я та натхнення!

Центральний провід СУР бажає ювілярам душевної молодості, сили праці на українській ниві!

З роси й води Вас вітаємо!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОВІД СУР!

На релігійні теми

ПРО ЦІЛЬ ЖИТТЯ

Один подорожній мав дивний звичай: прибувши до якогось міста, він зараз же відвідував кладовище і відчитував та фотографував написи на надгробних плитах. На одному кладовищі він побачив величавий, великої мистецької вартості пам'ятник, на якому був такий напис: «Тут спочиває порошок Раба Божого НН. Він помер, пробувши на землі вісімдесят років, але жив лише три роки! Чужинце, помолися за спокій його душі!».

Такий напис здивував нашого подорожнього і він попросив управителя кладовища сказати йому дещо про особу покійника й одержав таку відповідь: «Чоловік похований у гробі під згаданим пам'ятником жив безбожно й грішно сімдесят сім років, але три роки перед смертю

зрозумів дійсну ціль свого життя на землі і на вернувся до Бога. В своїй останній волі він виявив бажання, щоб такий напис був на його надгробному пам'ятнику.

А св. євангелист Лука передав нам такі слова Ісуса Христа: «Нехай ваш стан буде підперезаний і світла засвічені. Будьте подібні до людей, що чекають на свого пана, коли він повернеться з веселля, щоб йому негайно відчинити, як він прийде і застукає» (Лука 12:35-36).

На жаль, у світі є чимало християн, які цього не роблять. Бог своєю благодаттю кличе їх до навернення до Бога і святого життя, але вони придушують голос Божий у своєму сумлінні і живуть так, немов Бога в світі не було б. Та прийде час, коли вони почнуть шукати Бога, але не буде певності, що вони Його тоді знайдуть, бо

задовго легковажили Його голос і зле розуміли ціль свого життя на землі. Створитель неба й землі рішив у своїх відвічних планах, щоб завершенням і вінцем усього створіння була людина. У своїй безмежній любові Він усе так улаштував, що всі інші створіння мають служити людині.

У чому ж вартість людини?

За словами Святого Письма, Бог створив людину із землі і вдихнув у неї душу – частину свого безсмертного духа, і так вона була створена на подобу Божу. А що Бог немає початку і кінця, тому людська душа, – що бере свій початок від Бога, – буде тривати вічно, тому й ціль людини не землі мусить завжди іти в напрямі до вічності. Життєвий досвід повчає нас, що найбільші багатства, радощі і приємності світу не можуть нам дати тривалого задоволення.

(Продовження на 11 стор.)

Підготувала Анна КОЛОПЕЛЬНИК,
студентка, м. Бая Маре

БУВ ВЕЧІР СЕРПЕНЕВИЙ

Слова Ореста МАСИКЕВИЧА

Музика Юрія ПАРАЩИНЦЯ

Allegretto poco rubato *Parlando rubato*

Soprano
Тенор
Бас

Був ве - чір серп - не - вий. Від спала - хів сон - ця ту - ма - ни зля
Був ве - чір серп - не - вий.
Був ве - чір серп - не - вий.

decrease. *cresc.*

Soprano
Тенор
Бас

ка - лись, як дим ро - зійшлись... На схо - ди - нах.
як дим ро - зійшлись... На схо - ди - нах
як дим розійшлись... На схо - ди - нах

ben marcato

Soprano
Тенор
Бас

срібних, су - ціл - лю о - сонь, ця зем - ля за - бли -
срібних су - ціл - лю о - сонь, ця зем - ля за - бли -
срібних, су - ціл - лю о - сонь, ця зем - ля за - бли -

mf

Soprano
Тенор
Бас

ща - ла дов - ко - ла й у вись. Цей ве - чір зус -
ща - ла дов - ко - ла й у вись. Цей ве - чір зус -
ща - ла дов - ко - ло й у вись. Цей ве - чір зус -

21

Soprano
Тенор
Бас

трів - ся із мі - ся - цем круг - лим, по - ра - див - ся з зо - ра - ми
трів - ся із мі - ся - цем круг - лим, по - ра - див - ся з зо - ря - ми
трів - ся із мі - ся - цем круг - лим, по - ра - див - ся з зо - ря - ми

26

Soprano
Тенор
Бас

в не - бі, і вмиє пус - тив о - дин ко - рінь і зем - лю, а
в не - бі, і вмиє пус - тив о - дин ко - рінь у зем - лю, а
в не - бі, і вмиє пус - тив о - дин ко - рінь у зем - лю, а

32

Soprano
Тенор
Бас

дру - гим враз вріс - ся ви - со - ко, в без - край - ню бла -
дру - гим враз вріс - ся ви - со - ко, в без - край - ню бла -
дру - гим враз вріс - ся ви - со - ко, в без - край - ню бла -

37

Soprano
Тенор
Бас

кить. Вій -
кить. в без - край - ню бла - кить. Вій -
кить. в без - край - ню бла - кить. Вій -
кить. Вій -

ПРО ЦІЛЬ ЖИТТЯ

(Закінчення. Поч. на 10 ст.)

Сягнувши якісь бажання сьогодні, уже завтра нас захоплює щось інше, що видається нам вершком щастя, але скоро воно стає нам осоружним, і так буває з року на рік, аж до смерті. Це значить, що в світі немає правдивого й тривалого щастя. Тому св. Августин сказав: «Неспокійна моя душа, аж доки не спочине в Тобі, Господи!».

Є деякі люди, які називають себе інтелектуалами, що вважають віру в Бога навіть непотрібною, дбаючи більше про свою власну користь, бо не мають сильних релігійних основ. Без віри в Бога не можна надійно впорядкувати жодної людської спільноти, бо немає вищої й вічної санкції понад людські діла.

Христос так до нас говорить: «Вівці Мої

слухають Мого голосу. Я їх знаю, вони за Мною ідуть, і Я їм життя вічне даю, і не пропадуть вони вовіки, і ніхто не вирве їх із Моїх рук». (Іван 10:27-28).

Христос часто стукає до людського серця і готовий дати нам свою благодать, але не всі грішники з нею співпрацюють.

Мусимо завжди бути готові співпрацювати з Божою благодаттю й дорожити нею понад усе на світі. Христос мовить: «Що тобі з того, якби ти ввесь світ придбав, а занапастив свою душу?».

Віра в Бога є Божим даром людині. Вона просвічує її розум великими ідеями та спрямовує її волю до вселюдського і найвищого добра. Нерозумна така людина, що придушє голос Христа в своїй душі, Який кличе її змінити своє життя і дбати про душу, вартість якої перевищує ціну всіх скарбів світу.

Св. Євангеліє оповідає про грішника Запхея, який, почувши про прибуття Христа до містечка Єрихону, хотів його побачити. А що був малий зростом, він виліз на придорожне дерево і сховався між листя. Христос оцінив його волю й покору і, глянувши вгору, сказав: «Запхее, злізай з дерева, бо хочу зайти сьогодні в твій дім». Велика радість огорнула Запхея й він виявив перед усіма, що готов віддати половину свого майна убогим, а якби кого скривдив, віддасть вчетверо, і цим приготував свою душу на прийняття Божої благодаті.

Кожного з нас Христос кличе: «Грішнику, злізай з дерева гріха, бо Я хочу загостити до твого серця». Яка ж доля чекає нас, якби ми не послушали Його голосу? Вічна безнадія грішника, що через свій нерозум утратив свій найцінніший скарб, своє щастя в небі.

Тепер добре розуміємо напис на надгробному пам'ятнику, згаданому на початку роздумів.

Музична партитура першої частини пісні. Включає вокальні лінії для сопрано (S), тенора (T) та басу (V) з українськими текстами. Виділено динамічні позначення (fp, p, mf, ff) та темпозміни (Tempo di marcia).

Музична партитура другої частини пісні. Включає вокальні лінії для сопрано (S), тенора (T) та басу (V) з українськими текстами. Виділено динамічні позначення (mf, f, ff) та темпозміни (rit., cresc.).

Був вечір серпневий. Від спалахів сонця тумани злякались, як дим розійшлись...
На сходах срібних, суцілью осонь, ця земля зблищала довкола й у вись

Війнув буйний вітер з далекого поля:
– Вітай, вітре-гостю! Яка в тебе вість?
– На крилах у мене - світанок. Я - воля!
Вітайте мене! Я не вітер, не гість.

Цей вечір зустрівся із місяцем круглим,
порадився з зорями в небі, і - вмиць
пустив один корінь у землю, а другим
враз врісся високо, в безкрайню блакить.

І люди розвили свій стяг у просторі,
дорогу до щастя знайшли - навпростець,
і змусили сонце, і місяць, і зорі
назавжди кружляти навколо сердець...

«Єдність в різноманітності»

З 14 по 16 жовтня цього року в місті Клуж-Напока вперше відбувся Фестиваль мистецтв і мультикультуралізму. Подія, організована PATRIR (Peace Action, Training and Research Institute of Romania), спрямована на розвиток культури, традицій та звичаїв всіх етнічних громад, які проживають в прекрасному місті Клуж-Напока. З цією нагодою були запрошені всі жителі міста Клуж, незалежно від віку, пізнати мультикультуралізм і культурне різноманіття та краще ознайомитись з містом через поважне ставлення до всіх громадян Клужу.

«Єдність в різноманітності» – один з девізів Європейського Союзу – є наріжним каменем Фестивалю мистецтв і мультикультуралізму (ФММ). «Позитивна енергія, готовність до співпраці і велика кількість партнерів (16 громад), представників етнічних меншин, які брали участь у фестивалі, дала нам великий стимул організувати цей захід саме в Клужі. Ми також даємо глядачам привід для святкування мультикультуралізму і різноманітності через відкриття можливостей та потенціалу, які сьогоднішній Клуж може запропонувати нам усім!» – сказав Михайл Поп, координатор проекту.

М. Клуж-Напока в Румунії стало четвертим містом з точки зору етнічної різноманітності. Фестиваль мистецтв і мультикультуралізму є необхідною подією для спільноти Клужу, яка може принести користь усім учасникам. ФММ Клуж-Напока пропонує позитивний приклад громадської участі всіх місцевих меншин у створенні різноманітних і важливих для суспільства соціально-культурних заходів.

Фестиваль мистецтв і мультикультуралізму в Клуж-Напоці відбувся протягом трьох днів, всі насичені презентаціями, виступами та різними культурними подіями, що охопили всі художні області: літературу, музику, теа-

тральні постановки, скульптуру, живопис, фотографію, танці, кіно та спортивні змагання.

Перший день фестивалю (14 жовтня), розпочався з семінаром на тему «Люди – за промовою», де обговорились плюси та мінуси, проблеми і можливості, сегрегація та інтеграція нацменшин, залишаючи осторонь узагальнення і заклопотаність у перемозі мови, виявлення реальності того, що ми належимо до різних культур, маємо різні історії, різні мови, любимо різні речі, але живемо один з одним, і можемо жити краще або гірше.

Після цього відбувся круглий стіл на тему «Прогнози для Клуж-Напоки – мультикультурологічного міста 2020», керованого представником Організації Об'єднаних Націй в Румунії, в якому приймали участь представники етнічних меншин, представники місцевих органів влади в Клуж-Напоці, бізнесмени та представники наукової сфери, між якими унів. проф. д-р Іван Арделян і лектор д-р Іван Гербіль та спеціальний гість, Президент-засновник Республіки Сейшельські Острови сер Джеймс Р. Манча, який вплинув на багатьох політичних лідерів через свою філософію. Теми дискусії були: «Виклики та можливості проекту 2020 Клуж-Напока - Європейська столиця» та «Мульти-

культуралізм в місті Клуж-Напоці: історія, сьогодення і прогнози на майбутнє». Вечір закінчився виставкою молодого і дуже талановитого художника села Верхня Рівна Павла Ціфрака, картини якого були виставлені поряд з двома іншими художниками: угоркою Марією Лукач та вірменкою Азадухі Ваздука. Виставковий зал Бастіон Кравців - Міський культурний центр - був надто малий для дуже великої аудиторії, любителів мистецтва і арт-критиків, які оцінили роботи художників. Також у п'ятницю були виставлені (в Julius Mall) фотографії, зроблені під час Міжнародного табору фотографії в селах Русково, Кривий та Поляни (Марамуреш).

Субота, 15 жовтня, – холодна і вітряна в місті Клужі, – дала нагоду всім представникам етнічних меншин показати своє культурне багатство на Площі Унірі, а ввечері в кафе l'Atelier було представлено кілька репрезентативних фільмів. Та найгучнішим був останній, завершальний день фестивалю, в неділю, 16-го жовтня. В цей день письменники та поети Іван Арделян, Юрій Павліш та Павло Романюк мали нагоду представити не тільки українським, але й читачам інших національностей, свої твори. Після короткої перерви на сцені Julius Mall виступили представники меншин, які брали участь в цьому фестивалі. Українська громада між ними була представлена аж трьома групами: «Червона калина», групою українських студентів, які зібралися ad-hoc, але, я надіюсь, що скоро долучиться й вона до СУР, і групою «Поляночка», яка запросила глядачів на прекрасне українське весілля.

Вкінці хочу щиро подякувати за їхню присутність, роботу та організування всім учасникам фестивалю, в тому числі Союзу українців Румунії, який весь час підтримує такі події, а на цьому фестивалі теж мав важливу роль, Асоціації «Іван Криван», українським студентам, Марії Чінар-Жіга та Марії Лавер, які з'єднали нас усіх з організаторами фестивалю.

Хай такі події тривають!

Олександр-Іван ГРЕЧЕНЮК,
студент

ПОХОДЖЕННЯ І СВЯТКУВАННЯ ДНЯ НАРОДЖЕННЯ В СВІТІ

(Закінчення. Початок на 11 стор.)

В Англії іменинника беруть за руки, ноги і підкидають стільки разів, скільки років йому виповнилося, плюс ще один раз для везіння.

А в Ізраїлі існує схожа традиція, тільки що іменинника садять на велике крісло і піднімають стільки разів, якого він віку, і ще один раз на удачу. Цей ритуал має значення того, що відганяє злих духів.

Дуже багато різних звичаїв для цього дня має Великобританія. Там існує ще одна весела традиція стосовно Дня народження – в святковому торті іменинник має нагоду знайти маленький сюрприз, наприклад, монету, і це значить, що він буде багатим. Якщо ж мешканець Англії доживе до 80, 90 і 100 років, то він отримає листівку з привітанням на його день від самої королеви.

Але першими святкувати дитячі дні народження почали німці. У них існувала

традиція, за якою маленького іменинника потрібно розбудити на світанку і подарувати йому торт, на якому має бути стільки свічок, скільки років імениннику. Якщо дитина, попередньо загадавши бажання, задує всі свічки з першого разу, то її бажання збудеться. Цей звичай поширився і в нас.

Інший звичай, пов'язаний з Днем народження, – тягнути іменинника за вуха стільки разів, скільки йому років виповнилось, поширений в Бразилії, Італії. Цей звичай проводиться в багатьох країнах, але переважно стосується дітей.

А в Аргентині та Еквадорі на п'ятнадцятиріччя іменинниці одягаються в рожеві сукні, часом навіть вперше взуваються в туфлі на високих каблуках. Обов'язковим в цей день є вальс з батьком і молодшими шанувальниками.

У Японії День народження не відзначається взагалі, але діти святкують так званий «Сіті-Го-Сан» – свято трьох, п'яти і семи років. Якщо цей день співпадає

з самим Днем народження дитини, його просто переносять на інший день.

І традиція стосовно подарунків на День народження відрізняється в кожній країні. У Китаї, наприклад, дітям дарують гроші, а на святковому столі повинна бути локшина (пілаф), що є символом довголіття. У Індії батьки обдаровують дітей шоколадом, і дитина приносить шоколад і для всіх колег свого класу.

У США однією з найпопулярніших дат є шістнадцятиріччя. У цей день діти отримують водійські права, а в подарунок – автомобіль.

Хоч і не всі батьки мають таких шансів подарувати своїй дитині такий дорогий подарунок, головне, щоб в найголовніший день кожної людини ми не забули хочби подзвонити і поздоровити іменинника, чи, принаймні, подарувати від щирого серця квіти. Таке не забувається! Тож будьмо завжди уважними зі своїми близькими, друзями в цей їхній день!

До 20-річчя «Задунайської Січі»

Осінь – золота пора, пора збирання урожаю, плодів земних і духовних. Пора, коли люди бачать свої плоди, посіяні протягом року, або пару років. Так само і для тульчанського ансамблю «Задунайська Січ» 22 жовтня 2011 р. був днем збирання культурно-артистичного врожаю, коли відбулося святкування 20-ї річниці від заснування талановитого ансамблю.

Основу в підвалини ансамблю «Задунайська Січ» поклали учні з Педагогічного ліцею м. Тульчі, що вивчали українську мову по групах з пані Марія Карабин, яка прищепила їм любов до української пісні і української культури.

Важливу роль у його підтримці мали керівники Союзу українців Румунії на чолі з паном Степаном Ткачуком, колишнім головою Союзу, та пані Ярославою Колотило, радником у Міністерстві культури і культів Румунії, та членами-засновниками філії СУР у Тульчі пані професор Марією Карабин, Віргілієм Ріцьком, Григорієм Дам'яновим і Мірчею Теренте.

А після того, на той час голова філії Союзу українців в Тульчі, пан Мірча Теренте запропонував, щоби тут діяв ансамбль «Задунайська Січ», якого він підтримував фінансово і духовно, сам будучи солістом цього ансамблю.

З того часу багато води протекло по Дунаю, ансамбль збагачувався новими талановитими його членами, а більша частина з них залишилися в ньому і до цього часу.

І ось настав той очікуваний момент, момент святкування і радості, який відбувся у суботу, 22 жовтня 2011 року, у фойє готелю Егрета в Тульчі, що біля приміщення філії.

А почався він з презентацією книг двох талановитих поетів і публіцистів – пані Сільвії Забарченко і пана Віргілія Ріцька, вихідців з Добруджі, які зазначили, що це

подвійне свято для нащадків українських козаків з Тульчі.

Програма святкування продовжилась з виступом молоді з Тульчі, яка виконала дві українські пісні і три танці, після чого настав довгоочікуваний момент, який зворушив публіку позитивними емоціями і плачем від радості, момент, коли перед публікою з'явився Ансамбль «Задунайська Січ» під керівництвом пані Марії Карабин, який виконав низку українських пісень з

«Задунайська Січ»

давнього і сьогоденного репертуару. А це пісні «Зелене листя, білі каштани», «Іхав козак за Дунай», «Тече вода в синє море», «Червона ружа», «Темної ночі», «Ой пішла я в ліс по дрова», виконана у дуеті пані Тудосії Бутірі та пані Вікторії Бойчук, які зворушливо виконали цю пісню так, що в багатьох людей з публіки покапали сльозинки, які наче очистили їх душі, і пісню «Козацька похідка», – гімн українського козацтва, де частина з нього була виконана солістами ансамблю Михайлом Сидоренком і Штефаном Лупшаком.

На завершенні програми святкування 20 річниці Ансамблю «Задунайська Січ», його членам, колишнім і теперішнім, були вручені дипломи подяки від голови СУР пана Степана Бучути і голови Тульчанської філії СУР, пана Дмитра Черненка.

Хочу зазначити, що ансамбль «Задунайська Січ» склав гарне враження серед усіх українців з Румунії, і не тільки, але і серед тих людей, де його члени гастролювали, і завжди випромінював позитивну енергію, почуття впевненості, і завжди воскресала через його пісні слава козацька, яка не вмере і не загине, допоки будуть виконуватися старовинні козацькі пісні.

Ще будучи у восьмому класі, я мав нагоду побувати на святкуванні Дня незалежності України при Українському посольстві у Бухаресті 1996 року, де був присутній і ансамбль «Задунайська Січ», який виконував дуже багато українських народних пісень, після чого багато з присутніх на цьому святі гуртувалися біля цього ансамблю, і тоді я, дуже здивований і вражений їхньою величавістю, почав питати мою тітку, пані Ярославу Колотило, такими словами: «Тетко, звідки вони, що так fajно співають, вони із України? А що вони є, козаками? Це тоти козаки, де пише про них у книжці сьомого класу?». А тітка мені каже: «Це, Штефане, Ансамбль із Добруджі, з Тульчі». А я кажу: а що, у нас є такі люди, які говорять чисто по-українськи і співають так, як в українців на телевізорі?». «Так», – каже вона мені.

І я зараз, будучи професором української мови у повіті Тульча, горджуся і пишаюся, що маю нагоду і честь співати у цьому престижному Ансамблі і ознайомитися детальніше про побут, традиції і культурну спадщину цих нащадків запорозьких козаків, які не забувають своє походження і своє коріння.

Бо козацькому роду нема переводу!

Дай вам Бог, пані керівник Марія Карабин, і вашому Ансамблю «Задунайська Січ» з роси-води!

На многії і благії літа!

Штефан ЛУПШАК,
професор української мови в Тульчі.

Міряю дорогу

Міряю дорогу
словами
й думами заглушеними.
Путь терниста,
де-не-де прихильна, –
десь ростуть троянди
серед толок.
Поміж побратимами,
що блюють отруту,
росте бур'ян, –
він спричинює
муку навмисну...
Міряв, міряв
і спостерігав,
що існують
слова невисловлені,
що існують
ідеї незадушені, –
вони горять,
наче каталізатор,
й указують
моїм наслідникам,
що життя тече

Іван АРДЕЛЯН

«В НЕДІЛЮ, КОЛИ БОГ ВІДПОЧИВАЄ...»

поміж нами,
наче річка ярами,
що прочищується камінням,
немов очі сльозами,
немов зірки небесні,
що яскравіють
за темними бурями...

Десь, колись
хтось буде споминати
тих, що не любили
навіть і своє чванство...

Може, колись
мої думи
запустять бруньки,
й тоді

мої наслідники
стануть жвавішими...

Перу сорочку душі

Деколи
довгочасно
палаю,
наче полум'я зірок,
шукаючи дорогу
поміж непогодами,
розсіяними в душах...

Коли
думи охоплюють мене,
шепчу слова з казок,
що тужать

за змістом живим
і збираються
в рядки,
мов перелітні птахи...

Може,
обманю
кінець свого існування,
будуючи хатину стійку,
де душу заховаю
за порогами високими,
щоб не вкрали
чарівниці моїх тріпань...

Мурую вежу церкви,
в неділю коли Бог відпочиває,
міряю її висоту,
й шепчу молитву свою...
Потім пру
сорочку душі
від крові й поту,
шукаю хрест на цвинтарі
як підставу
для моєї ідеї...

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

9 ЛИСТОПАДА - ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ І МОВИ

Кожного року, починаючи з 1997-ого, 9 листопада українці всього світу відзначають **ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ПИСЕМНОСТІ**, на честь літописця **Нестора**, з яким, як уважається, і починається писемна українська мова.

На письмі українська мова існувала ще в князівські часи, хоч і звалася вона «руською», в законодавчих збірках «Руської Правди», в побутових написах і князівських грамотах.

Саме ці тексти, найбільш наближені до сучасної української мови.

Про український характер народної мови Київської Русі підтверджують її іноземні джерела. Так, єврейські теологи XI і XIII ст. **Соломон Іцхакі та Ісаак Бен-Моїсей** подають «руські» слова часів Київської Русі.

Відзначаючи день української писемності та мови, ми повинні знати її історію розвитку, її тернистий шлях.

У 1720 р. видано указ **Петра I** про заборону книгодрукування українською мовою; 1783 р. – вийшов указ

Катерини II про заборону викладання української мови в **Києво-Могилянській академії**; 1863 р. – «Валуєвський циркуляр» забороняв друкувати шкільні підручники, релігійні видання українською мовою, викладання української мови; 1876 р. **Імператор Олександр II** Емським

указом заборонив друкувати українською мовою оригінальні твори, пісні. Слідували роки за роками

заборони української мови. Та попри всі труднощі українська мова вижила. А чи вижила?! Як пише **Л. Костенко**:

...Доборолись, добалакались,
Досварились, аж гримить.
Україно, чи ти була колись
Незалежною хоч на мить
Від кайданів, що волю сковують?
Від копит, що у душу б'ють?
Від чужих, що тебе сковують?
І своїх, що тебе продають?

В цей день проходить **Міжнародний конкурс знавців української мови ім. Петра Яцика** – канадського українця, відомого своїм вагомим вкладом у фінансування українознавства на Заході. Серед головніших проектів, профінансованих Яциком: **Український науковий інститут Гарвардського університету, Енциклопедія українознавства, Міжнародний конкурс знавців української мови, Канадський інститут українських студій.**

Микола ЛУКІВ**МОВА**

Мова – це звуки,
Смисл,
Душа народу.
Мова – це розум і руки,
Сутність народу.
Забути мову –
Душу зрадити.
Зрадити душу –
Найнижче рабство,
Бо мова – це звуки,
Смисл,
Душа народу.
Мова – це розум і руки,
Сутність народу.
Без мови
Нема народу.

Б. БИЧКО**МОВО МОЯ**

Мово моя українська,
Батьківська, материнська,
Я знаю тебе не вивчену –
Не з-за морів покликану,
Не з словників насмикану.
Ти у мене із кореня,
Полам мені наговорена.
В чистій воді смакована,
Болем очей продивлена,
Стуком багать продавлена,
З хлібом у душу всмоктана,
В поті людським намокнута,
З кров'ю моєю змішана,
І аж до склону залишена
В серці моїм. Ти звеш сюди
Добрих людей до бесіди.

* * *

9 ЛИСТОПАДА – День книги рекордів Гіннеса. Книгу рекордів створив британський інженер і власник пивоварні **Х'ю Бівер**. Назвав він її на честь своєї пивоварні. В даний час Книга рекордів Гіннеса є книгою з найбільшим тиражем із усіх книг, захищених авторським правом.

**ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ, ХТО
АВТОР ПІСНІ-РОМАНСУ
«ОЧИ ЧЁРНЫЕ»?..**

Понад 150 років тому в Петербурзі в «Литературной газете» було надруковано вірш **Євгена Гребінки** (1812-1848) «Очи чёрные». Всі, хто на цей час слухає цю пісню, називає її циганським романсом. А цей вірш написаний українським поетом російською мовою. Романс «Очи чорнії», слова якого хоч і написано російською мовою, але українцем в традиціях української народної пісні, а не «руським цыганским романсом», як кажуть.

Цей романс виконували як російські співаки, циганські хори, так і відомі світові співаки, як: **Лучіано Паваротті, Пласідо Домінго, Хосе Каррерас**. Зате ніколи цей романс не співали українські співаки.

* * *

Чи знаєте ви, що рентгенівські промені могли б бути не рентгенівськими, а «пулюївськими»? Так, саме **Іван Пулюй** ще задовго до Рентгена відкрив ці загадкові промені.

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

Вони – наша гордість

ОЛЕКСАНДРА ДЗЯБЕНЮК

Олександра-Тамара Дзябенюк закінчила восьмирічку у рідному селі – Луг над Тисою. Тут протягом усіх восьми років отримувала I-і премії за успішне навчання і поведінку. Брала участь у «Конкурсі поезії», який відбувався і відбувається у Верхній Рівні, Мараморощина. Отримала грамоту за II місце.

Будучи ученицею VII класу, брала участь в Олімпіаді з української мови і завоювала II місце. Її можна було побачити у всіх артистичних програмах (в Лузі, Кричунові, Вишавській Долині), які були організовані викладачем української мови пані Анною Самбор.

Вже ученицею українського ліцею ім. Т. Г. Шевченка в місті Сігеті в X класі завоювала I місце на Олімпіаді з української мови, яка відбувалася в м. Сучаві, і була нагороджена СУР екскурсією до Парижу (Франція).

Того ж самого року брала участь і в «Конкурсі поезії», де зайняла II місце і була нагороджена екскурсією по Трансфазарашану.

По навчання в IX, X і XI-ому класах отримала грамоту за перші місця.

Брала участь у «Міжнародному конкурсі з української мови ім. Петра Яцика й отримала грамоту. Всього в неї понад 30 грамот.

Проводить насичену позакласну діяльність.

Бере участь у рубриці «Старшокласник», «Цікаві новини світу», «Зірки української естради», «Тижневі матеріали» (про поетів, прозаїків та ін.) в передачі українською мовою Сігетського радіо.

Взяла участь на симпозиумі в м. Сігеті: «Традиції і пасхальні звичаї нацменшин», в сценеті «Наймичка» в рамках свята Т.Г. Шевченка, у конкурсі «Рятуйте природу» – тема «Зелений луг» (екологічна). Із сценетою «Наймичка» представилась у м. Бая Маре в повітовій бібліотеці.

Хобі Олександри: читання цікавих книг і танці.

Тепер приготується до бакалавреату (випускного екзамену).

Бажаю їй успіхів у всьому!

Марія ЧУБІКА

Микола ЛЯСЕВИЧ

ШАРАДИ

1. УВЕДЕННЯ

Загляньте сюди, до нас,
Щось дідусь вам написав.
Чи великі, чи малі,
Прочитайте прошу вас!

Як подобається – добре,
А як ні, то... вибачайте
І ті гроші, що не брали,
Прощу вас, – назад віддайте!

2. СЛІД

Слід, що крапка залишає,
Коли в дорогу рушає...
Як той слід ся називає?

3. САМА СЕБЕ НАЗИВАЄ?

Прилітає до нас птичка
Немала і невеличка...
Коли птиця та співає,

Своє ім'я вимовляє,
Але не по-українськи, –
Вимовляє по-румунськи!..
Ім'я лиш два склади має.
Склад, який ся повторяє,
І ту пташку називає.

Птиця та на Україні
Українське ім'я носить.
Не зветься, як голосить.

Хіба є хтось, що не знає,
Птиця як ся називає?
Ім'я то три склади має:
Перші два, що випадають,
Букву «з» в чолі тримають...
А останній склад «співає»
Бо... музичну ноту має.

4. ХТО?

Хто царем в хаті блукає
Коли кіт... в садку гуляє?

КВІТКА СМІХУ

Важко повірити, що квітка може спричинити сміх. Але це так. На Аравійському півострові в Південно-Західній Азії є рослина, яка

називається квіткою сміху, її насіння розміром з горошину здатне викликати у людини сміх протягом 30-35 хв., після чого вона засинає. Місцеве населення використовує «зерна сміху» для утамування зубного болю.

ОСІНЬ ВІДВАЖЕНИМ КРОКОМ ХОДИЛА СЕЛОМ..

Про моє рідне село і його жителів я писала і ще буду писати, якщо буде сили, натхнення і якщо добрі, душевні редактори будуть опубліковувати мої статті чи оповідання.

Вони – мої односельчани – є невичерпним джерелом для моїх матеріалів. Вони, мої односельчани, є головними персонажами моїх статей, а також моїх оповідань. У кожній добрій людині бачу щось нове, щось виняткове, яке спонукує мене до писання. Слідуючі рядки – про взірцеву господиню, мою сусідку Василю Малаяр.

Часто я проходжу побіля її господарства і бачу, як вона безупинно трудиться зранку до ночі.

Я зрозуміла, що давні люди правду говорили: «У господарстві жінка держить три вугли, а чоловік лише один». І ще: Всевишній Господь обдарував жінку багатьма дарами, між якими і бути годувальницею сім'ї. Цей дар став, так би мовити, одним з найголовніших завдань жінки, головно жінок, які живуть на селах. Багато з них успішно справляються з ним. Як і Василина Малаяр.

Щоденна програма її робочого дня починається біля 5-ої год. ранку і закінчується вечором о 22 год.

Це в період ранньої весни і аж до кінця осені.

В неї біля хати – два городи. На одному картопля, кукурудза, квасоля, буряк, гарбузи, на другому: баклажани, біло-жовта і червона паприка (перець), люта паприка, помідори, огірки, капуста, цибуля, часник, морква, петрушка, селера, пас-

тернак. Одним словом, тут майже всі овочі.

Все це треба посапати вперше і вдруге, поливати, полоти (кілька разів, бо бур'яни ростуть скоро). Дуже велику роль відіграє робота, зроблена «навчас», в пору, бо інакше даремно працювати.

У моєї сусідки все було зроблене в

Василина Малаяр з дочкою Тамарою

пору, тому що їй допомагає і її дочка Тамара. І так, осінню на ділянках красувалося все засіяне весною: темно-голубі баклажани висовуються з-поміж зеленого листя, немов хотіли б сказати: «Подивіться, які ми гарні й великі!», стебла паприки розквітли, мов квіти, бо на них висіли соковиті біло-жовті і червоні плоди, цибуля дивилася сумними очима, бо її коси вже були сухими і господиня вже заплітала їх у довгий вінок, а огірки вже стояли заквашені у слоїках і пластмасових бідонах, з помідорів вже був зварений бульйон... Баклажани і паприку пекли, клали в морозилку і робили закуску.

Дні летіли, мов птахи у вирій, осінь відваженим кроком ходила селом. Господині вже викопали картоплю, посортували її для насіння і для їжі, кукурудзу виломили і почищену винесли на горище, буряки – в пивницю. Кожний стручок вже сухої квасолі переходить через натружені працею руки господині, яка обриває їх і розстелює на горищі, чи тримає у мішках (теж на горищі).

Опісля надходить пора коренеплодних: моркву, петрушку, пастернак, селеру вибирають, мють, висушують на сонці, ставлять у кульочки і тримають у пивниці біля картоплі і буряків.

Додам, що у Василюні ще є й те, чого в інших господинь немає: ділянки з овочами, «немов дівчата у вінку», бо навколо них красуються і цвітуть-сміються від весни до осені прекрасні квіти. Тут і фіалки, і петунії, тюльпани, гвоздики, чорнобривці і гладіумуси (всі кольори, що є).

А ще там багато куцив троянд: ясно-червоні, темно-червоні, білі, жовті, помаранчеві, розові.

Всі вони, мов сторожі, оточують ділянки і чарують око своїми кольорами. А ще там і карликові троянди, а в городці ростуть вічнозелені: кодруц і

барвінок.

У господарстві Василюні ще й дві корови, дві свині, вівиці, кури. Але тут вже не обійтися їй без дужої руки чоловіка і зятя. Навіть мала внучка допомагає бабусі і мамі. Всі працюють!

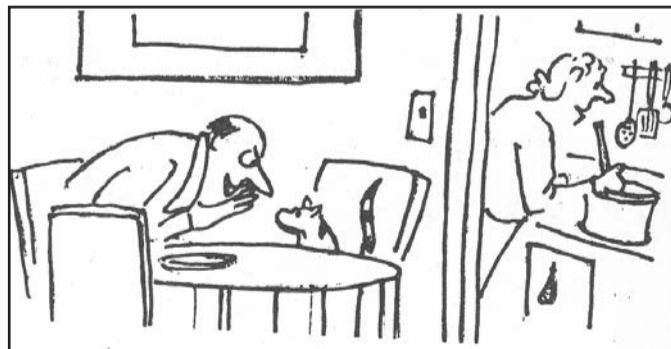
Отак, у щоденній праці проходять-пробігають дні на селі від ранньої весни аж до пізньої осені.

Скільки труда вкладає жінка-господиня в цю копітку працю! А скільки любові! Без любові не буде бажаного результату, бо найтонше і тендітне стебельце того чи іншого овоча потребує великої любові. Воно відчуває її.

Жінка, яка живе на селі, незважаючи на свою професію, вирощує майже все для щоденного споживання, якщо вона не... білоручка, а добра господиня. А це значить – годувальниця сім'ї.

Вона заслуговує того, щоб їй цілувати такі натружені руки!

Марія ЧУБІКА
Фото автора

– Знаєш, що я в тобі найбільше люблю? ...Ти вмєш мовчати.

– Скільки тобі казати, ми вже місяць не передлачуємо газет!

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.

Культурно-просвітницький часопис
Союзу українців Румунії

ВІЛЬНЕ СЛОВО

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор – Іван КОВАЧ
Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Роман ПЕТРАШУК

*

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК
Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»

Бухарест, Румунія
ISSN 1223-8988

Adresa redacției: Uniunea Ucrainenilor din România
str. Radu Popescu nr. 15, Sector I, București, ROMÂNIA
Tel. 0212220748, 0212220753

Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com

Наклад фінансований Союзом українців Румунії